

**Ytre Hvaler
nasjonalpark**

Postadresse
Ytre Hvaler nasjonalparkstyre
Postboks 325
1502 Moss

Besøksadresse
Hvaler rådhus
Storveien 32
1680 Skjærhalden

Kontakt
Sentralbord: +47 69 24 70 00
Direkte: +47 69 24 70 24
fmovpost@fylkesmannen.no
fmovmoo@fylkesmannen.no

UiO Institutt for biovitenskap
Postboks 1066 Bindern
0316 OSLO

Saksbehandler Monika Olsen

Vår ref. 2023/5796-2 432.3

Deres ref.

Dato 12.04.2023

Ytre Hvaler nasjonalpark - flerårig tillatelse til innsamling av planter for undervisning i juni - 2023-2025 - UiO Institutt for biovitenskap

Søknaden datert 08.02.23 ble behandlet i Ytre Hvaler nasjonalparkstyre 14.04.23.

Saksfremlegg til nasjonalparkstyret

Sak 2023/14 Ytre Hvaler nasjonalpark - flerårig tillatelse til innsamling av planter for undervisning i juni - 2023-2025 - UiO Institutt for biovitenskap

Nasjonalparkstyrets vedtak

Settes inn

Forvalters forslag til vedtak

Nasjonalparkstyret gir dispensasjon til innsamling av et begrenset antall planter av ulike arter og organisert ferdsel i Ytre Hvaler nasjonalpark på Asmaløy fra Brattestø til Svarteberg og Skpistadkilen, samt på Ørekroken, en dag i forbindelse med feltkurs i midten av juni for årene 2023-2025. Dispensasjon er gitt med hjemmel i verneforskriften § 3 punkt 5.2 og naturmangfoldloven § 48 første ledd første alternativ.

Vilkår for tillatelsen:

- Det skal ikke samles inn flere planter enn det som er nødvendig for undervisningen
- Truede (rødlistede) arter skal ikke plukkes
- Planter som samles skal ikke samles med røtter
- Innsamlet materiale innlemmes i samlingene ved Naturhistorisk Museum ved Universitetet i Oslo.
- Ferdig bestemt materiale skal registreres i Artsobservasjoner/Artskart og dermed bli tilgjengeliggjort for allmenheten og forvaltningen
- Det skal sendes årlig rapportering til forvaltningsmyndigheten fra undervisningsaktiviteten: antall deltakere, område befart og artsliste over registreringene innen 31.12. hvert år tillatelsen gjelder.

Søknad til nasjonalparkstyret

Det søkes om tillatelse til innsamling av planter for undervisning i Ytre Hvaler nasjonalpark, som ledd i universitetets bachelorprogram ved Institutt for biovitenskap, i Botanisk mangfold (BIOS2200). Emnet skal gi studentene kunnskap om plantelivet i Norge ved å sette plantemangfoldet inn i større sammenhenger, systematisk, biogeografisk og økologisk.

Emnet fokuserer dels på hvorledes det norske arts mangfoldet varierer langs økologiske gradienter og hvordan denne variasjonen kan brukes til å karakterisere naturtyper. I tillegg setter emnet det norske arts mangfoldet inn i en fylogenetisk/evolusjonær sammenheng med fokus på slektskap mellom ulike arter og familier.

Emnet inkluderer feltkurs både i lavlandet og på fjellet. UiOs mål er å få presentert studentene for et representativt utvalg av naturtyper med utgangspunkt i Natur i Norge kartleggingssystemet (<https://www.artsdatabanken.no/NiN>). Undervisningen i felt består dels av demonstrasjoner og dels aktiviteter hvor studentene skal identifisere naturtyper og arter. Tidligere erfaring viser imidlertid at artskunnskap krever mer inngående studier som ikke alltid er mulig i felt, og det vil derfor være ønskelig å kunne innsamle et begrenset antall planter av ulike arter slik at studentene har mulighet for å studere disse ytterligere på kvelden.

På Hvaler finnes varierte og artsrike kystområder som gir mulighet for å demonstrere mange ulike naturtyper i et unikt kystlandskap i Sørøst Norge. En tur fra Brattestø til Svarteberg på Asmaløy (og evt. Skipstadkilen i tilfelle god tid) samt en tur til Ørekroken på Kirkøy representere således et godt utvalgt av naturtyper fra kulturlandskap med kalkrike enger via strandsump, strangeng og strandberg til sandstrender og sanddyner samt lynghei. For årets feltkurs (som skal foregå 12.-16. juni) tenker søker å ha et mer eller mindre tilsvarende opplegg som de foregående årene, hvilket da også inkluderer en ekskursjonsdag til Ytre Hvaler nasjonalpark.

Det er tale om et relativt lite feltkurs. UiO vet ennå ikke det nøyaktige antall studenter på årets feltkurs, men tidligere år har det deltatt rundt 10 studenter (UiO har satt maks antall studenter til 20). Emnet vil bli undervist av lærere fra Naturhistorisk museum og Institutt for biovitenskap, UiO, med god kunnskap om naturtyper, arts mangfold og sjeldne arter i området, og de vil ikke samle truede arter. For fullstendig søknad se vedlegg 1.

Lovhjemmel

Ytre Hvaler nasjonalpark ble opprettet 26.06.2009. Formålet (§ 2) er å:

- bevare et egenartet, stort og relativt urørt naturområde ved kysten i sørøst-Norge,
- bevare et undersjøisk landskap med variert bunntopografi,
- bevare økosystemer på land og i sjø med naturlig forekommende arter og bestander, kystlandskap med sjøoverflate og havbunn med korallrev, hard- og bløtbunn.

Allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Etter verneforskriften § 3 punkt 2.1 er vegetasjonen på land og i sjø, herunder døde busker og trær, vernet mot all skade og ødelegging. Plukking av vanlige planter til eget bruk er tillatt, derimot er plukking av planter til undervisnings- og forskningsformål ikke tillatt.

Det er etter vår vurdering ikke en egen spesifisert bestemmelse i verneforskriften for å gi dispensasjon til den omsøkte aktiviteten. En søknad må derfor behandles etter naturmangfoldloven (nml) § 48. Forvaltningsmyndigheten kan med hjemmel i nml § 48 første alternativ gjøre unntak fra verneforskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig.

Hvorvidt det skal gis dispensasjon, må vurderes konkret i det enkelte tilfelle. Vernemyndigheten må påse at det ikke gis tillatelse til tiltak på en måte eller i et slikt omfang at det får en vesentlig negativ effekt på verneverdiene.

Det kommer frem av verneforskriften § 3 punkt 5.1 at all ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner. I henhold til punkt 5.2 krever organisert ferdsel, i dette tilfelle organisering av feltkurs for studenter, særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten. Ut fra dette vurderes hjemmelsgrunnlaget for søknaden om organisert ferdsel å være oppfylt.

Det følger av naturmangfoldloven § 7 at prinsippene i lovens §§ 8-12 skal legges til grunn ved behandling av søknader om dispensasjon fra verneforskrifter. Prinsippene gjelder kunnskapsgrunnlaget §8, føre-var-prinsippet §9, økosystemtilnærming og samlet belastning §10, hvem som skal bære kostnadene ved miljøforringelse §11 og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder §12.

Vurdering av saken

UiO søker om flerårig tillatelse til innsamling av planter for undervisning en dag i midten av juni for inntil 20 studenter per år på Asmaløy og Kirkøy.

Det antas at de fleste aktuelle forskningsprosjekter og undervisningsopplegg ikke utgjør noen vesentlig trussel mot verneverdiene. I forvaltningsplanen for Ytre Hvaler nasjonalpark er det gitt retningslinjer for vurdering av søknader om forskning og undervisning. Der er undervisning i tilknytning til forskningsprosjekt og studentoppgaver vurdert som forskning. Forskning er et viktig virkemiddel for å få til en kunnskapsbasert forvaltning. Gjennom formidling og undervisning kan man gi skoleelever og andre verdifull kunnskap om naturen, og gode holdninger til vernet. Både forskning, formidling og undervisning er ressurskrevende. Det er derfor en utfordring å sikre tilstrekkelige økonomiske ressurser til denne virksomheten, samt å prioritere gode forskningsprosjekter og undervisningsopplegg.

Nasjonalparkstyret er i utgangspunktet positiv til undervisningstiltak som kan bidra til økt artskunnskap og som er relevant for forvaltningens kunnskapsbehov. Det kommer frem av Miljødirektoratets rundskriv om forvaltning av verneforskrifter, at nytten av et tiltak må vurderes opp mot omfanget av eventuelle inngrep eller tiltak og de ulemper tiltaket ellers medfører. Det er først og fremst aktuelt å gi dispensasjon til tiltak når det er nødvendig for undervisningen. Det vitenskapelige motivet bak vernet vil kunne begrunne en mer liberal dispensasjonspraksis når det ikke er tale om etablering av faste anlegg (ny infrastruktur) eller terrenginngrep i verneområdene. Nasjonalparkstyret legger tilsvarende retningslinjer til grunn for vurderingen av denne søknaden. Vi vurderer at Institutt for biovitenskap er tilknyttet et fagmiljø med kompetanse som vil kunne sikre at tiltaket utføres med tilstrekkelig kvalitetssikring.

Det framgår av naturmangfoldlovens § 8 at alle vedtak som berører naturmangfoldet skal bygge på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap om naturmangfoldet og virkningen på det. Opplysningene om naturmangfoldet er i hovedsak hentet fra Naturbase og Artskart. Det er registrert mange spesielle arter i Artsdatabankens artskart, som vil kunne ta skade av organisert ferdsel og å bli plukket. I nasjonalparken er det registrert over 330 rødlistearter på land, sjeldne og verdifulle naturtyper og verdifulle geologiske og kvartærgeologiske områder.

Nasjonalparkstyret legger til grunn for vår vurdering av søknaden at det foreligger tilstrekkelig informasjon om naturverdiene og tiltaket.

Det er planlagt å samle inn et begrenset antall planter i løpet av en dag i midten av juni hvert år tillatelsen gjelder. Antall studenter er begrenset til maks 20 per år. Det understrekes av søkeren at truede arter ikke skal plukkes. Vi vurderer likevel at det bør stilles som vilkår at planter ikke samles med røtter. Det anses derfor lite sannsynlig at tiltaket vil medføre skade eller forringelse av verneverdiene, eller at tiltaket er i strid med verneformålet.

Nasjonalparkstyret kan derfor ikke se at tiltaket vil føre til en nevneverdig økt samlet belastning på økosystemet i området, jf. nml § 10.

Vi legger også til grunn at det ikke samles inn flere planter enn det som er nødvendig for undervisningen, og at feltkurset ledes av lærere fra Naturhistorisk museum og Institutt for biovitenskap, UiO, med god kunnskap om naturtyper, artsmangfold og sjeldne arter i området, og at det ikke vil samles inn truede arter. Vi vurderer da at tiltaket utføres i tråd med nml. § 12, slik at bestand/ populasjoner ikke skades eller forringes, og ikke vil påvirke verneverdiene nevneverdig.

Vi vurderer kunnskapsgrunlaget som oppfylt, og føre-var-prinsippet (nml. § 9) tillegges derfor liten vekt i denne saken. Nasjonalparkstyret anser, på bakgrunn av de ovennevnte vurderinger, at vilkårene i nml. § 48 første ledd første alternativ er oppfylt, og at omsøkt tiltak ikke er i strid med verneformålet og ikke vil påvirke verneverdiene nevneverdig, med gitte vilkår. Nasjonalparkstyret kan dermed gi dispensasjon til innsamling av planter og tillatelse til organisert ferdsel i Ytre Hvaler nasjonalpark for årene 2023-2025.

Klageadgang

Dette vedtaket kan med hjemmel i forvaltningsloven påklages til Miljødirektoratet innen tre uker etter at dette brevet er mottatt. En eventuell klage sendes til Miljødirektoratet via nasjonalparkstyret.

Med hilsen

Monika Olsen
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

Vedlegg:

1 Søknad om dispensasjon Ytre Hvaler nasjonalpark 2023.pdf

Kopi til:

STATSFORVALTEREN I OSLO OG VIKEN
AVD MOSS
HVALER KOMMUNE

Postboks 325 1502 MOSS

Storveien 32 1680 SKJÆRHALDEN

Ytre Hvaler nasjonalparkstyre
Postboks 398
1502 Moss

Dato: 8. februar 2023

Søknad om dispensasjon fra verneforskriften for Ytre Hvaler nasjonalpark

Som en del av vårt bachelorprogram ved Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo (UiO), har vi et emne som tar for seg botanisk mangfold (BIOS2200). Emnet skal gi studentene kunnskap om plantelivet i Norge ved å sette plantemangfoldet inn i større sammenhenger, systematisk, biogeografisk og økologisk. Emnet fokuserer dels på hvorledes det norske arts mangfoldet varierer langs økologiske gradienter og hvordan denne variasjonen kan brukes til å karakterisere naturtyper. I tillegg setter emnet det norske arts mangfoldet inn i en fylogenetisk/evolusjonær sammenheng med fokus på slektskap mellom ulike arter og familier.

Emnet inkluderer feltkurs både i lavlandet og på fjellet. Vårt mål er å få presentert studentene for et representativt utvalg av naturtyper med utgangspunkt i Natur i Norge kartleggingssystemet (<https://www.artsdatabanken.no/NiN>). Undervisningen i felt består dels av demonstrasjoner og dels aktiviteter hvor studentene skal identifisere naturtyper og arter. Tidligere erfaring viser imidlertid at artskunnskap krever mer inngående studier som ikke alltid er mulig i felt, og det vil derfor være ønskelig å kunne innsamle et begrenset antall planter av ulike arter slik at studentene har mulighet for å studere disse ytterligere på kvelden.

Siden 2019 har vi i forbindelse med lavlandsfeltkurset, hvor vi har base på UiOs forskningsstasjon i Drøbak, blant annet besøkt Ytre Hvaler nasjonalpark. I den forbindelse søkte vi om og fikk tillatelse til å gjøre en begrenset innsamling av planter (ref. 2019/33499-2 432.3). Denne tillatelsen ble forlenget for 2020-2021 (2020/20117-5 432.3) og 2022 (2022/16133-3 432.3).

På Hvaler finner vi varierte og artsrike kystområder som gir oss mulighet for å demonstrere mange ulike naturtyper i et unikt kystlandskap i Sørøst Norge. En tur fra Brattestø til Svarteberg på Asmaløy (og evt. Skipstadkilen i tilfelle god tid) samt en tur til Ørekroken på Kirkøy representerer således et godt utvalgt av naturtyper fra kulturlandskap med kalkrike enger via strandsump, strangeng og strandberg til sandstrander og sanddyner samt lynghei. For årets feltkurs (som skal foregå 12.-16. juni) kunne vi tenke oss mer eller mindre tilsvarende opplegg som de foregående årene, hvilket da også inkluderer en ekskursjonsdag til Ytre Hvaler nasjonalpark.

Det er tale om et relativt lite feltkurs. Vi vet ennå ikke det nøyaktige antall studenter på årets feltkurs, men tidligere år har vi hatt rundt 10 studenter (og satt maks antall studenter til 20). Emnet vil bli undervist av lærere fra Naturhistorisk museum og Institutt for biovitenskap, UiO, med god kunnskap om naturtyper, arts mangfold og sjeldne arter i området, og vi vil ikke samle truede arter.

Postadresse:
Institutt for biovitenskap
Pb. 1066 Blindern, 0316 Oslo
Besøksadresse:
Kristine Bonnevis hus,
Blindernv. 31, 0371 Oslo

Telefonnr: 22 85 56 00
Telefaks: 22 85 47 26
E-post: postmottak@ibv.uio.no
www.mn.uio.no/ibv
Org.nr.: 971 035 854

Vi søker herved om dispensasjon fra verneforskriften for Ytre Hvaler nasjonalpark om at vegetasjonen på land og i sjø er vernet mot all skade og ødelegging (bortsett fra plukking av planter til eget bruk), og søker om å kunne innsamle et begrenset antall vanlige arter (med formål artsbestemmelse) i området rundt Brattestø-Svarteberg-Skipstadkilen på Asmaløy samt i området rundt Ørekroken på Kirkøya.

Hvis mulig ønsker vi en tillatelse til begrenset innsamling av planter i Ytre Hvaler nasjonalpark en dag i året i noen år fremover da vi har fortsatte planer om feltkurs rundt midten av juni (uke 24) som en del av emnet BIOS2200 Botanisk mangfold.

Vi håper på et positivt svar. Vennligst ta kontakt hvis det trengs ytterligere informasjon.

Vennlig hilsen

Anne Brysting
Professor

Institutt for biovitenskap
Pb. 1066 Blindern,
0316 Oslo

E-post: a.k.brysting@ibv.uio.no
Telefon: 22 85 75 77